

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Periodic humoristic

ANY XL :: NÚM. 2072

15 cèntims = Atrassats 30

BARCELONA 13 SETEMBRE DE 1918

EL FONDISTA SATISFET

—Rigneu-se'n dels homenatges!... En tots els banquets,
el veritable homenatjat soc jo.

PERFUMES NOVOS amb LOCIONS de "MYRRURCIA"

Calvicies - Caspa - Caída del CABELLO

CAPILAR

AMERICANO

del famoso especialista Dr. MEZQUIDA. — ¡Éxito grandioso! — Tratamiento médico. «American Clínica», Plaza Buensuceso, 2, pral., BARCELONA. — Limpio. Agradable. Higiénico. Informes gratis por escrito si remiten sello. En droguerías y farmacias, 6'50 pesetas frasco

Dipòsit núm. 1
Aroles, núm, 5
— Tel. A 657 —

Quatre dipòsits de fret saludable per a aquest estiu

Dipòsit núm. 2
Salmerón, 13
— Tel. G 1240 —

La fàbrica
més antiga,
més important
i més acreditada
d' Espanya

HIELO SANO

Toaquina

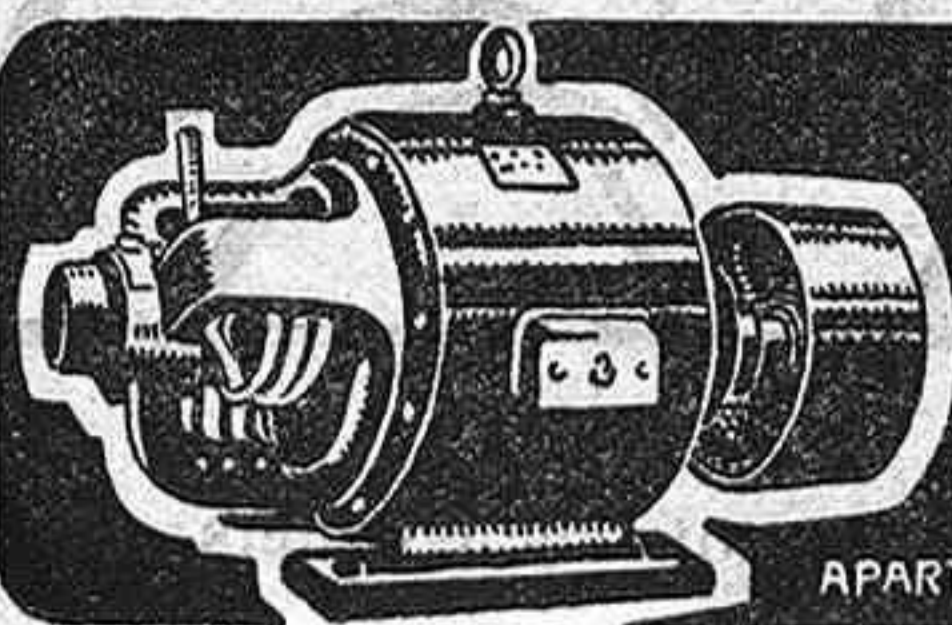
Es el glaç
pràcticament
més econòmic
perquè refreda
molt depressa

Direcció central: P. Aduana, 27-Tel. A 21

Dipòsit núm. 3
Sepúlveda, 185
— Tel. A 5055 —

Aigua pura, glaçada intensament
amb totes les garanties higièniques

Dipòsit núm. 4
Diputació, 270
— Tel. A 5054 —

R. COLLI S.C. - BARCELONA

Representants i Depositaris de la Casa

ERCOLE MARELLI & C. - MILAN - MADRID

MOTORS - ELECTRE-BOMBES - ALTERNADORS - TRANSFORMADORS
DINAMOS - VENTILADORS - ETC. - DEMANIN-SE PRESUPOSTOS

APARTAT 189

MÉNDEZ-NÚÑEZ Nº 17.

TEL. A 1249

CRONICA

L'ofensiva dels mistos

UNA cosa teníem bona a Espanya: els mistos. Tan fàcil i sabuda era la seva fabricació que qualsevol ciutadà sabia confeccionar combustibles silencioses que complien pulcrament la seva missió lluminosa. Els nostres pares encara se'n recorden d'aquell crit simpàtic: El mistaire!

Però la llibertat del misto, s'acabà aviat, otorgant la Hisenda el seu monopoli a una companyia. Els mistos, per respecte a la tradició espanyola, continuaren encenent-se discretament. Les capsas de cuina duraven poc i eren excessivament cloròtiques, però complien abnegadament la seva missió d'encendre lloquets i fogons de gas. Les de cinc cèntims, eren primes, però agradaven al poble que preferia la quantitat a la qualitat. Les de deu cèntims eren ornamentals i recreatives, sense altre defecte que perdre sovint el cap, influïdes per les fototípies de senyores pitreres i pantorrilludes. Quan viatjaven; tres coses nostres no tenien parior per les terres estrangeres: les dones, el vi i els mistos.

Mes arriba el senyor comte de Caralt al ministeri de Hisenda i té la humorada de modificar les cerilles. Va ésser tota la seva obra, i per ella el senyor comte ha quedat com el pirotècnic major del regne. Perquè un misto ja no és un misto, sinó un foc artificial. N'hi han que són coets «a la congrere», aquells coets que disparaven les tropes de la guerra d'Àfrica. Altres s'obren com una roda lluminosa; n'hi ha que peten tres o quatre vegades, iguals a una traca, i finalment, alguns, esclaten descrivint una paràbola que cerca els ulls del pròxim o marxen rectament a cercar els nostres.

Al tramvia, un francès, asegut al nostre costat, davant el bombardeig de la nostra capsas, ens digué resignat:

— C'est la guerre! *Il faut metre son masque.*

Era la guerra civil dels mistaires comanats per En Caralt, generalíssim, contra els fumadors inofensius. Era el retorn dels mistos de pet. Era la resurrecció d'aquelles cerilles primitives que els anglesos anomenaven *Lucifer matches*. Era la broma que els déus feien a l'Espanya valerosa i altiva, arreconada en la neutralitat. Era, ademés, un nou triomf de la Lliga Regionalista, lliurant al seu adversari comte de Caralt a les abominacions dels fuma-

dors i les cuineres. Per això el bon regionalista a l'encendre un misto explosiu no s'oblida mai el comentari: «Res, el senyor Caralt!» I per decor un afegeix: «Ah! Si En Cambó se decideix a fer mistos, o si se posa la Mancomunitat a mistaire!».

Comprentent la seva responsabilitat, el senyor Caralt, home de bondat i de penediment, vol reparar les seves culpes. Comprovat que les capsas de cuina, amb noranta mistos, tenen una fàcil e inofensiva combustió, pensa fer un gran donatiu a la ciutat per a les festes de la Mercè, repartint bonos de mistos, en imitació dels bonos de pa tradicionals. I conturbat per les nombroses víctimes que ha produït la seva ofensiva, ferits dels ulls, del nas i dels dits, obrirà un dispensari permanent i gratuït, que *La Veu* anunciarà cotidianament, amb fruïció, a la primera plana.

PARADOX

Les bodes del «Cau»

Grans festes de caràcter artístic-popular se preparen a Sitges, en honor del nostre il·lustre amic En Santiago Rusiñol, amb motiu de celebrar se el XXV aniversari de la fundació del «Cau Ferrat», la veritable casa pairal dels aimants del art, que tant de renom ha donat a la xamosa vila de la costa, coneguda poèticament per la *Blanca Subur*.

Les projectades festes, que tindran lloc en la ribera de la vila demà, dissabte, i passat demà, diumenge, consistiran en diferents actes de caràcter públic consagrats a fer més perdurable la glòria del «Cau» i, de passada, a enaltir la doble personalitat artística i literària d'En Rusiñol.

Heu's aquí el programa:

Dissabte. — A primera hora de la tarda, plegaran totes les fàbriques i tallers per a que els obrers, puguin associar-se amb els diferents estaments de la vila, i aniran tots els veïns en manifestació al «Cau» a depositar un esplèndid «ram de llorer» de ferro forjat. Tots els balcons del curs seran endomassats. A la nit, gran funció teatral en el «Retiro», representant-se per una notable companyia catalana el famós drama rusiñolesc *La bona gent*.

Diumenge. — A mig dia, gran banquet popular an En Rusiñol, en el local més ampli de la població. — A la nit, representació de *El Místico*, en el teatre «Prado Suburense».

Amb motiu del aconteximent que constitueixen les bodes de plata del «Cau Ferrat», ja s'ha obrat a Sitges un gros miracle, i és el fet de haver-se solidaritzat ben amistosament les dues entitats «Prado» i «Retiro» que mai s'havien pogut veure. Tot això gràcies a la gràcia del homenatjat, que fins involuntàriament, només posseït de la gran simpatia que tothom li reconeix, exerceix sempre de pare-pedaç.

Els bons sitgetans, amb aqueixes festes que el «Cau» té ben merescudes, no fan sinó correspondre al gran Rusiñol amb el pregon agraïment que per ell senten davant el gran amor que En Santiago ha demostrat sempre per ells i davant també dels immensos sacrificis que li costa el «Cau Ferrat», aqueixa esplèndida manifestació artística, la més pura i més gran de Catalunya, aqueix casal d'art, el primer que, en la nostra terra, es deu a la generosa iniciativa particular, al esforç pacient i constant d'un gran artista de cor que ha sapigut donar junt amb els seus amors de tota la vida, un nom ben gloriós a la poètica població de Sitges.

A CAU..... D'ORELLA

El «record» d'En Ballesteros

Treure tres mil pessetes a una baronesa austriaca internada, no és res. Una baronesa austriaca, al final d'un vals, sempre donarà un present a un home espanyol. Tenir cent càrrecs tan incongruents que van des de propagandista apostòlic fins a detective, passant per confeccionador d'arbres genealògics nobiliaris, també és cosa factible. Consequir tres milions de pessetes amb medis reprobables, entra en les corrents possibilitats. Nosaltres podriem citar dotzenes de noms coneguts. Però En Ballesteros ha batut un «record» el «record de les vaques».

S'entén per vaca la unió circumstancial de dos o més jugadors que reunint una quantitat proven sort. Quan hem preguntat per la responsabilitat penal d'En Ballesteros, un advocat jugador ens respongué:

—En Ballesteros ha aconseguit fer la vaca més gran d'ençà que en el món existeixen els jocs d'atzar; una vaca de mil dues centes persones amb tres milions. I les vaques fins ara no tenen cap pena.

Les sabates d'En Cambó

En Cambó no anava al ball de l'Aurigemma. El ball de Dijous gras a Novetats serà sempre el ball de l'Aurigemma. Aquest ball serveix per a la renovació de la indumentària masculina dels barcelonins, perquè forçats a vestir trajos dits de etiqueta, uns adquireixen frac o *smoking*, i els cursis pràctics un «jaquet», i se fa precis adquirir un copalta i sobre tot unes sabates xarolades. Tots aquests induments no tornen a aparèixer en els demés dies de l'any.

En Cambó, com que no assistia al ball de Novetats, no tenia sabates de xarol, i com que per primera volta ha fet de ministre de jornada al costat del rei, en el viatge a Covadonga, En Cambó ha necessitat un parell de sabates xarolades.

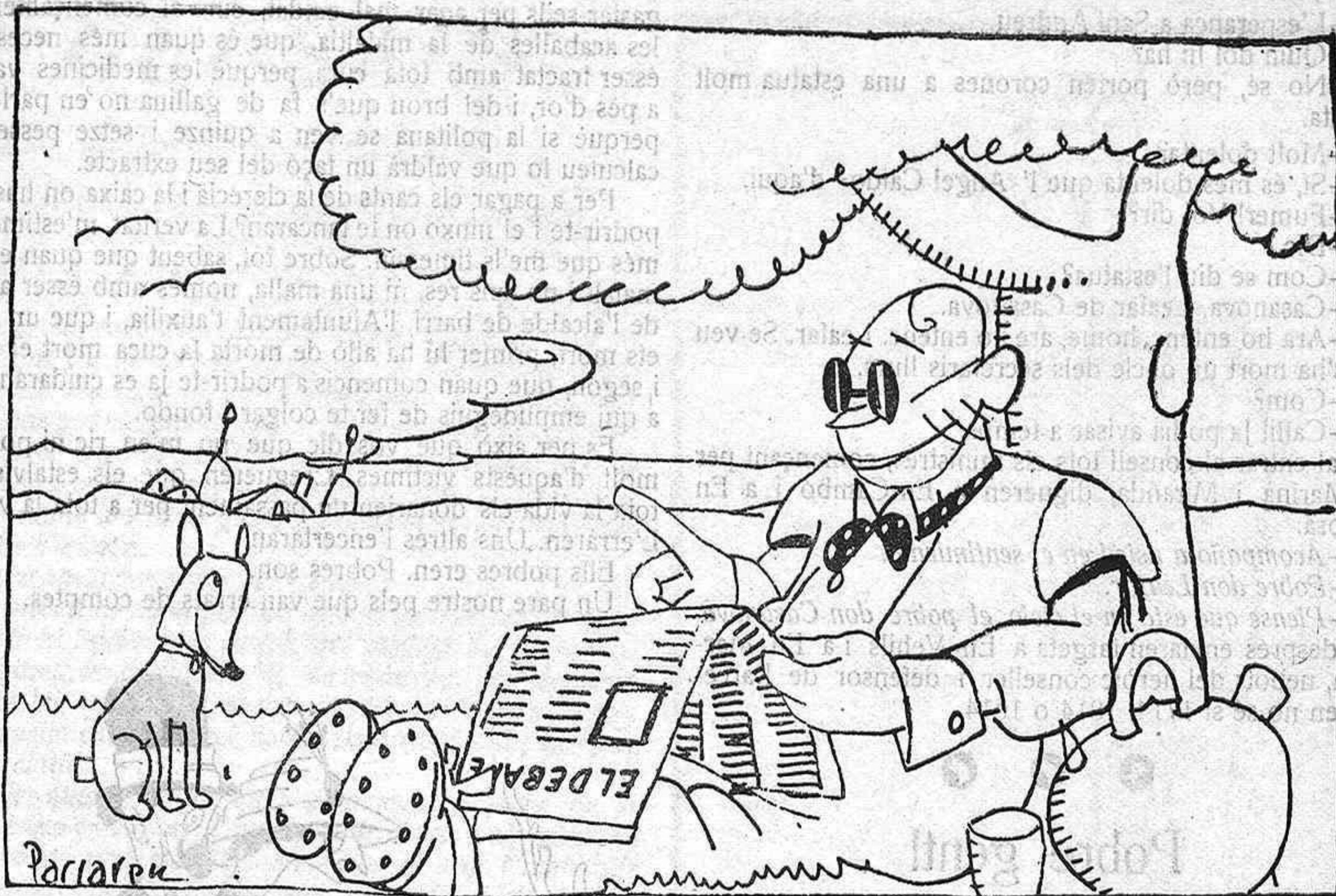
Cap sabater madrileny, amb tot i la seva fama, aconsegueix recollir la forma precisa dels peus del senyor Cambó, i aquest, bon patriota, segueix calçant-se a Barcelona. En Cambó, En Llusà, el seu bon secretari, va rebre un missatge conminatiu:

—Envieu-me desseguida un parell de sabates de xarol.

Aquella nit, un amic fidel, surt cap a Madrid portant les sagrades formes. L'amic, meditava:

—No he tingut altre remei: M'han augmentat el sòu?...
He hagut de augmentar l'instrument.

DON ESTEVE GOVERNAMENTAL

—Fins que En Maura no's traslladi a definitivament a Madrid, jo no'm traslado definitivament a Barcelona.

—Si aquests viatgers sapiguessin que aquí, en aquesta capseta humil, porto les sabates d'En Cambó.

Nosaltres hem vist en aquest encàrrec sabateresc la prova de que En Cambó persisteix estimant a Catalunya, i fins la entranya de tota la seva política. El cap el té a Madrid, les mans no se sap a on, però els peus que l'aguanten els té a Catalunya.

Ferocitat ortogràfica

El senyor Francesc Matheu ha tingut dos odis públics en la seva vida: Felip V i la «i» llatina. L'avorriment al primer Borbó ha anat minvant, car el senyor Matheu se subjecta a la ortodòxia regionalista, però la seva heterodòxia ortogràfica persisteix i amb ell la rencúnia inextingible per la «i» llatina. Tot lo que va dir de Felip V ho llença contra ella. El senyor Matheu no pot viure sense un odi metafísic.

I el senyor Matheu arriba l'altre dia a la ermita de la verge de Núria. I troba dins del temple un lleterero que demanava una almoina als devots, però la demanava amb una «i» llatina. I el senyor Matheu, per a càstic ortogràfic, no feu l'almoina. I treient-se la estilogràfica esborrà amb fúria la «i» llatina, posant en el seu lloc una esplèndida «y» grega.

Aleshores el senyor Matheu, girant-se vers els seus amics, digué amb veu cavernosa:

—Ja no hem perdut el dia. Ja hem fet una obra de caritat.

Aquest número ha passat per la censura governativa

El pésam

El dimecres dia 11 de setembre els empleats dels ministeris de Foment i Suministres vegeren entrar, amb natural sorpresa, als senyors Cambó i Ventosa habillats de mig dol i amb cara concirosa.

Què diable els deu passar?—se preguntaren des del porter al més alt escriptent; des de l'empleat per compromís, fins als secretaris respectius: don Leafar I i don Leafar II.

En Marquina telefonejà a En Vehils:

—Leafar I: que sap qui punyefla se li ha mort a En Ventosa?

I En Vehils respongué:

—Leafar II: No. I tu saps a qui bony de la família d'En Cambó se'n han emportat els capellans?

—No.

—Au! doncs.

—Aul!

I els dos secretaris se dedicaren a rumiar particularment, com corresponia a particulars secretaris, la causa del pregon dol de llurs quefes.

Un espieta del Portal Nou, que treballava en la Presidència anuncià la nova a don Antoni Maura No, i aquest, intranquil, telefonà a don Rothwos:

—Qui s'ha mort?

—L'esperança a Sant Andreu.
 —Quin dol hi ha?
 —No sé, però porten corones a una estatua molt dolenta.
 —Molt dolenta?
 —Sí, és més dolenta que l'«Angel Caído» d'aquí.
 —Fumer! Vol dir?
 —Dic.
 —Com se diu l'estatua?
 —Casanova. Leafar de Casanova.
 —Ara ho entenc, home, ara ho entenc. Leafar. Se veu que s'ha mort un oncle dels secretaris llurs.
 —Com?
 —Call! Ja podia avisar a temps.

I al entrar al consell tots els ministres, començant per En Marina i Miranda, digueren a En Cambó i a En Ventosa:

—Acompaño a usted en el sentimiento.
 —Pobre don Leafar.
 —Piense que está en el cielo, el pobre don Casanova.

I després enviaren targeta a En Vehils i a En Marquina, nebots del heròdic conseller i defensor de Barcelona en no sé si 1714, 1814 o 1614.

Pobre gent!

OLT aviat és fet, el riure's d'aquests pobres de Sant Andreu i el Clot, que han sigut estafats pel delegat de propaganda fide i torero i detective senyor Ballesteros. Es molt aviat fet i és molt mal fet.

—Els hi està bé per tontos.
 —La cobdícia esbotza el sac.
 —Volien comprar duros a peseta.

I el chor dels no perjudicats, dels que potser, potser, estaren a un gruix d'ungla d'ésser-ho més que els demés de tontos i cobdiciosos, entregant el que tenien i el que no tenien al fundador de l'agència del carrer de l'Hospital, riu com si fos un *vaudeville* el final de la carrera dels estalvis d'un seguit de pobriçons.

A mi, que no tinc cent duros, ni cinquanta per a fer vaca amb un altre ximplet, no m'haurien estafat res, però al qui no té més que cinc centes pessetes o dos centes cinquanta, trobo molt natural que els hi estafessin.

I ho trobo molt natural per dues raons:

a) Cent duros arreconats no serveixen més que per a pagar l'enterro o per a que te'ls estafin, siguin els hereus, siguin els Ballesteros.

b) Perquè no s'ha de tenir fe en aquests senyors que asseguruen haver descobert el secret de la ruleta? Qui hauria posat diners en una empresa per fer volar les persones abans de que es volés? Qui podia creure que els tramvies de Barcelona se moguessin per la força dels Pirineus lleidatans?

Es lo de l'ou de Colon, és lo de que qui l'encerta l'endevina, és lo de que quan li han vist el cul diuen que és femella.

Tornant al primer extrem, volen dir-me què pot fer un treballador amb cent duros al calaix? Si està malalt,

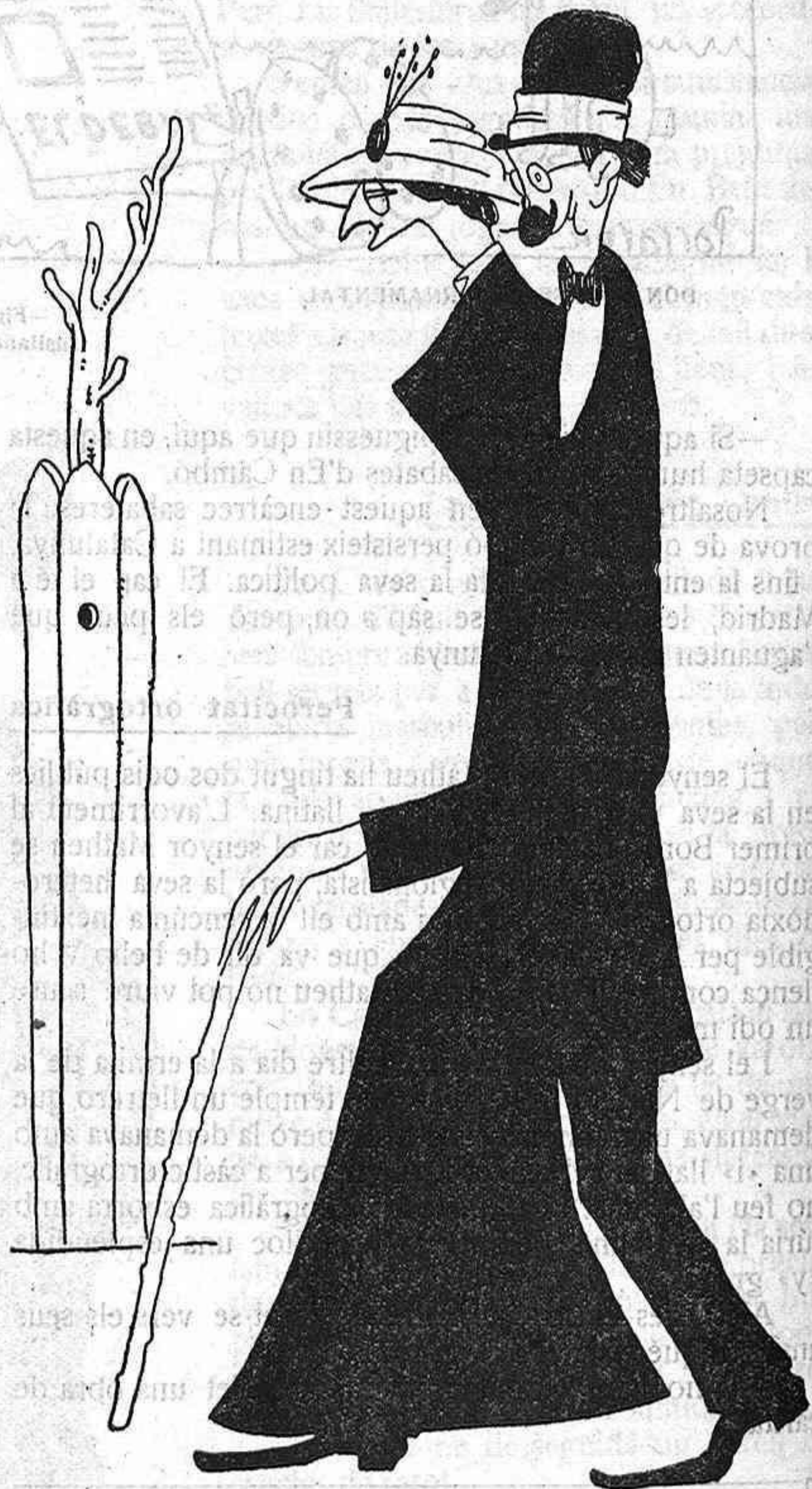
gastar-se'ls per anar mal cuidat, sinó al començament a les acaballes de la malaltia, que és quan més necessita ésser tractat amb tota cura, perquè les medicines valen a pès d'or, i del brou que's fa de gallina no en parlem, perquè si la politana se ven a quinze i setze pessetes, calculeu lo que valdrà un taçó del seu extracte.

Per a pagar els cants de la clerecia i la caixa on has de podrir-te i el ninxo on te tancaran? La veritat, m'estimaria més que me'ls timessin. Sobre tot, sabent que quan estàs malalt i no tens res, ni una malla, només amb ésser amic de l'alcalde de barri, l'Ajuntament t'auxilia, i que un cop ets mort, primer hi ha allò de morta la cuca mort el verí i segon, que quan comencis a podrir-te ja es cuidaran els a qui empudeguis de fer-te colgar i fondo.

Es per això que vos dic que no m'en ric ni poc ni molt d'aquests víctimes. Cregueren que els estalvis de tota la vida els donarien un passament per a tota la vida. L'erraren. Uns altres l'encertaran.

Els pobres eren. Pobres son.

Un pare nostre pels que van errats de comptes.

—Ja ha sentit el metge, papà. Diu que'm convé molt ferro.
 —Està bé. Demà començarem el règim. Et portaré a les festes del «Cau Ferrat».

·-· GLOSARI ·-·

LA NOVILLADA DE LLINÀS

A l'envelat de Llinàs ha tingut lloc una novillada. No tot ha d'ésser ballar, an els envelats. També ha de demostrar-se que tenim la sang un xic torera.

An aquesta novillada sols s'ha toreat un novillo, però quina pessa, cavallers. Els que havem tingut la sort de veure'l, de tractar-lo i de tutejar-lo no l'oblidarem aixís com aixís. Ha sigut un vedell heroic, una d'aquelles bestioles que sembla que tinguin tractes amb els metges i els apotecaris. Un animalet tan saltador que podria fer de gimnasia i becerro; que si no hagués mort l'hauriem vist dissecat amb morro de goma i ulls de vidre, al club Guerrita de Córdoba.

Però anem per ordre de cronista.

L'envelat ha sigut guarnit com se guarneixen els envelats. No hi faltaven els cortinatges penjant del sostre com roba estesa, les cariatides de cartró-pedra, les làmpares de alumini, les sirenes, el peix i el Neptuno, però havien tret aquella catifa perquè no havem arribat a que els bous gassin catifa.

A les quatre i mitja, quasi en punt, an el palco de la presidència es veu sortir un esplet de noies amb mantons tan virolats, amb clavells tan encesos al cap i amb ulls tan negres, que l'envelat talment s'aclareix, i els percals es tornen damassos. El mateix Goya si ho arriba a veure hauria tret els pinzells i li hauria agafat una febrada.

El públic demana música.

Però els músics prou feina tenen a salvar els instruments de les empentes. Mig Vallès se'ls tira al damunt, i el tablado cruixeix per primera volta.

L'assessor fa la senyal i surt l'agutzil.

L'agutzil munta en un cavall tan ample d'anques i de pit que quasi omple l'envelat. Es un cavall que portaria no un agutzil, sinó un jutjat. El carreter el segueix de aprop, i fa bé, perquè la bèstia és d'aquelles que va a les seves. De cap modo vol anar a la presidència a cercar la clau ni a cercar res. Lo que cerca ell és la menjadora, aixís és que en un moment, es gira la sella i l'agutzil va a sota la panxa, però mercès a la sang freda i serenitat del carreter l'enfila altre cop, i anem seguint.

Recull la clau i tararil obren la caixa, fugen els peons i surt la fera encaixonada.

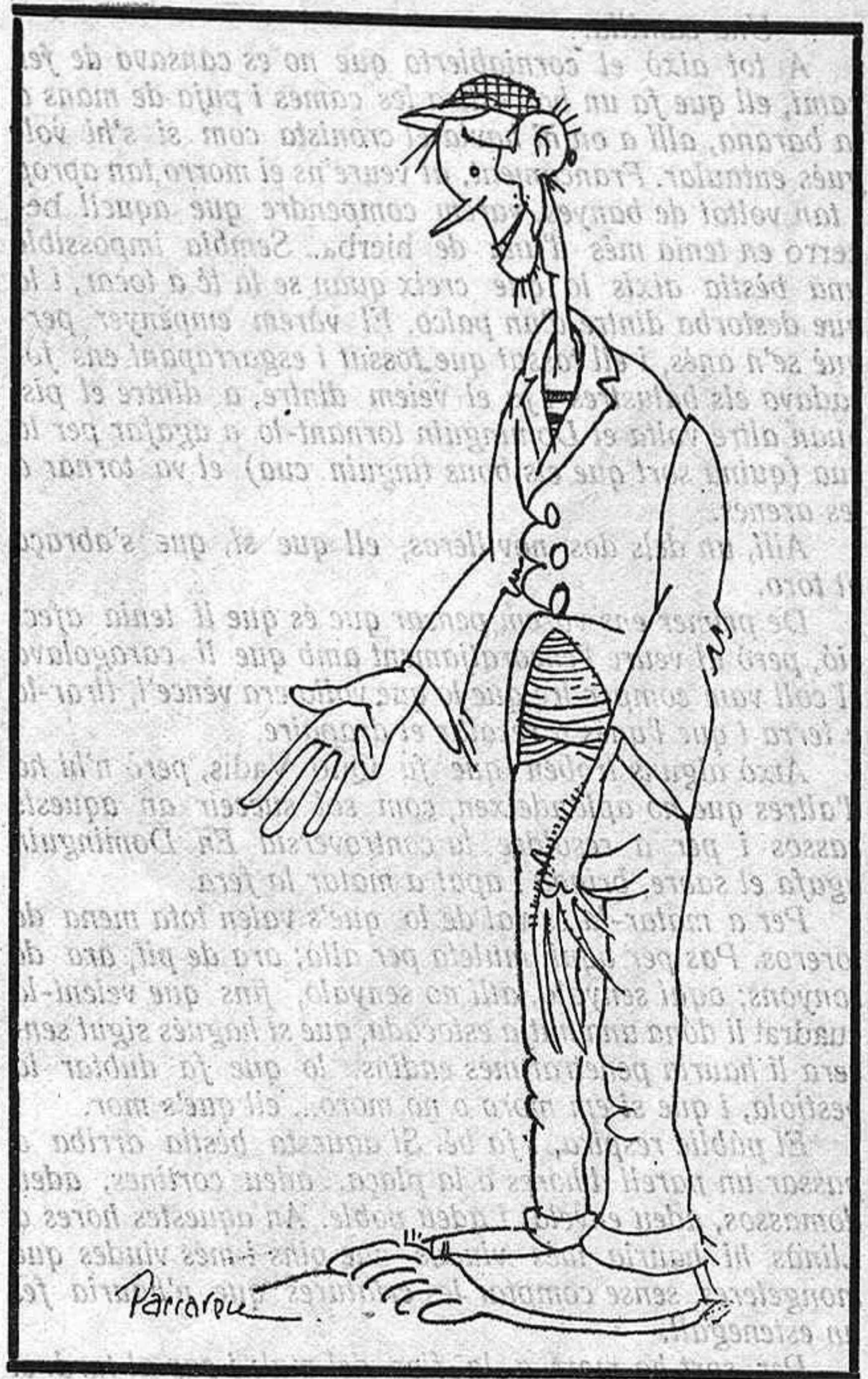
La fera havia de tenir una hierba, és a dir, un infant (aixís ho havien anunciat) però fillets meus, surt una bestiola que alló no és bou, és un llebrer. Figureu-vos un badell ja major d'edat, o de hierbas, amb unes cames més llargues que un anglès i amb unes infules, que ja les voldrien tenir més de quatre. Es corni-abierto, tan corni-abierto, que una banya senyala al mar, i l'altre senyala el Matagalls. Es més negre que un mal pensament, té el morro prim i és estret d'espatlles, i té un modo d'embestir tan sobtat i tan decidit que fa posar pell de gallina.

Aixís que el públic el veu hi ha un esverament. Hi han quatre manoles que fugen, i vint dones que deixen la plaça.

Els homes ens quedem per punt, però també tenim els nostres dubtes.

En Dominguin mira de parar-lo (perquè surt rabent com un coet) però no ho logra i patatum! Fa un bot, s'enfila a la barana, i ja el tenim de panxa a dintre un palco.

Els del palco, es clar, es resisteixen al veure entrar la bestiola, i se la voldrien treure del damunt. L'un l'agafa

—Tontos!... Déu peles diaries, jo me las faig, fent de captaire, sense tans mals-de-caps.

per una banya, l'altre l'estira per la cua, l'altre l'empeny, l'altre el masega i els que són a sota criden, els que són a la vora fugen; les noies de la presidència surten cridant, i per aquests carrers no més es veuen que manolas caientlos-hi la pinta i els mantons, i el bou res, tossut que tossut, com si s'hagués abonat al palco, no hi ha qui l'arrenqui de les cadires.

Per fi En Dominguin i els dos companys el tornen a fer caure al ruedo i continua la lídia.

Li posen unes banderilles i després una altre, i després mitja i quan n'hi anaven a posar més (perquè encara hi havia local), se sent un terrebastall allí al costat on hi havia els músics.

—Que ha estat això?—pregunta un pagès.

—S'ha reventat el contrabaix.

—Això és que hi ha hule.

—Això, etc., etc....

Lo que hi havia és que el tablado, cansat d'aguantar tanta càrrega havia acabat per enfonsar-se i allí de músics i allí d'instruments i allí d'homes de Sant Celoni barrejats amb els cornetins i de dones de Cardedeu barrejades amb els fluiols, s'havia format una espessor que no hi havia com aclarir-ho.

—Música—cridaven als palcos.

—Arnica—cridaven els músics.

—Una marcha.

—Una camilla.

A tot això el corniabierto que no es cansava de fer camí, ell que fa un bot, estira les cames i puja de mans a la barana, allí a on hi havia el cronista com si s'hi volgués entaular. Francament, al veure'ns el morro tan aprop i tan voltat de banyes, varem comprendre que aquell becerro en tenia més d'una de hierba. Sembla impossible una bèstia aixís lo que creix quan se la té a tocar, i lo que destorba dintre d'un palco. El vàrem empènyer perquè se'n anés, i ell tossut que tossut i esgarrapant ens foradava els balustres i ja el veiem dintre, a dintre el pis, quan altre volta el Dominguin tornant-lo a agafar per la cua (quina sort que els bous tinguin cua) el va tornar a les arenes.

Allí, un dels dos novillers, ell que sí, que s'abraça al toro.

De primer ens vàrem pensar que és que li tenia afeció, però al veure l'encoratjament amb que li caragolava el coll vam comprendre que lo que volia era vènce'l, tirar-lo a terra i que l'anés a recollir el drapaire.

Això alguns troben que fa Quo Vadis, però n'hi ha d'altres que ho aplaudeixen, com sol succeir an aquests cassos i per a resoldre la controvèrsia En Dominguin agafa el sabre, brinda i apa! a matar la fera.

Per a matar-la es val de lo que's valen tota mena de toreros. Pas per aquí, muleta per allà; ara de pit, ara de ronyons; aquí senyalo, allí no senyalo, fins que veient-lo quadrat li dona una mitja estocada, que si hagués sigut sencera li hauria penetrat més endins, lo que fa dubtar la bestiola, i que si em moro o no moro... ell que's mor.

El públic respira, i fa bé. Si aquesta bèstia arriba a passar un parell d'hores a la plaça, adeu cortines, adeu domassos, adeu envelat i adeu poble. An aquestes hores a Llinàs hi hauria més viudos que pins i més viudes que mongeteres, sense comptar les criatures que n'hauria fet un estenegall.

Per sort ha mort a la flor del mal; i cap al tard, el nunci crida els mocadors de manila, els vanos, les pintes i els flocs que s'han perdut en la retirada. Sistemàtica però gloriosa.

XARAU

ROMEA

Pròxima a inaugurar-se la nova temporada de teatre català, segona època de l'Empresa Fàbregas, podem avançar als nostres llegidors les següents noves.

El quadre de companyia de *Romea* estarà format pels artistes que a continuació s'expressen. Actrius: senyores Fremont, Baró (E.), Casals, Fornés, Arquer, Carnicero, Cot, Coi (mare i filla), Pino, Vivó, Guart, Gelabert i Pujó. Actors: Giménez, Mir, Font, Aymerich, Bañeras, Bruguera, Delhom, Ferrer Vilches, Ginestet, Martí, Pujol, Sirvent, Torrents, Casellas, Ferrándiz, Parera i Palloch.

Segons informes, la temporada es farà a base d'estrenes, per més que's reproduiran algunes famoses obres de repertori. Entre les primeres, que sembla són molt nombroses, se compta amb les següents en tres o més actes: *Comèdia de guerra i d'amor*, (Artís); *Castellflorit*; *Els Paràsits*; *L'Enveja*

(Pin i Soler); *Rei i Senyor*, *Papellones*, *Mentres la tragèdia passa*, (Pous i Pagès); *L'escola dels promesos*, *L'home i l'artista*, (Puig i Ferrater); *Maria Francisca*, (Carrión); *La vida de les roses*, *Botí de guerra*, (Iglesias); *Dijous Sant*, *Joan Enric*, (Sagarra); *Florida de setembrines*, (Folch); *Els Mesquins*, (Cavallé); *La pluja d'or*, *La cambra del misteri*, (Maristany); *Els coloms missatgers*, (Fontanals); *Cavall de Bruixa*, (Geli); *Gelosa*, (Moliné), i altres i altres.

Una novetat serà: els espectacles per a infants, els dijous a la tarda (no festius), baix la direcció d'En Josep M.ª Folch i Torres.

Com se veu, els propòsits no poden ésser més excelents.

ESPAÑOL

Com diguerem, l'inauguració de la temporada catalana tindrà lloc el dia 21 del corrent. Primer actor i director: Jaume Borrás. Actrius: Pepeta Valero, Maria Vila, Antònia Baró, Montserrat Faura, M. Lliteras, Elena Fortuny, Marta Mata, Tereseta Vinyals i Dolores Valero. Actors: August Barbosa, J. Daví, V. Daroqui, Aróstegui, A. Galcerán, E. Guibert, S. Sierra, Ll. Carbonell, R. Cuadreny, J. Esteban i L. Guixé. No val a negar l'importància de aquest quadre de Companyia amb el qual poden fer-se grans coses.

L'obra inaugural, que ja està ensajant-se fa dies, serà una comèdia, adaptació de l'*Amichatis*, «La carrera de ministre» que, segons diuen, serveix admirablement per a presentació de companyia.

L'Empresa té en cartera per a estrenar durant la temporada algunes obres importants. Entre les que més confiança posen els directors, s'hi compten: *El Català de la Mancha* i tres sainets encara sense títol, d'En Santiago Rusiñol; una comèdia d'En Gual; *Don Jaume el Conquistador*, *Montmartre* i *La Flamarada*, arreglos d'En Vilaregut; *El paradís terrenal*, d'En J. Amat; *Les dones de tot-hom*, de l'*Amichatis*; *La Providència del marit* i *El secret del matrimoni*, d'En J. B. Enseñat; i una del nostre amic Burgas titulada *Aromes verges*.

Com a director escenogràfic compta l'Empresa amb el concurs d'En Adrià Gual.

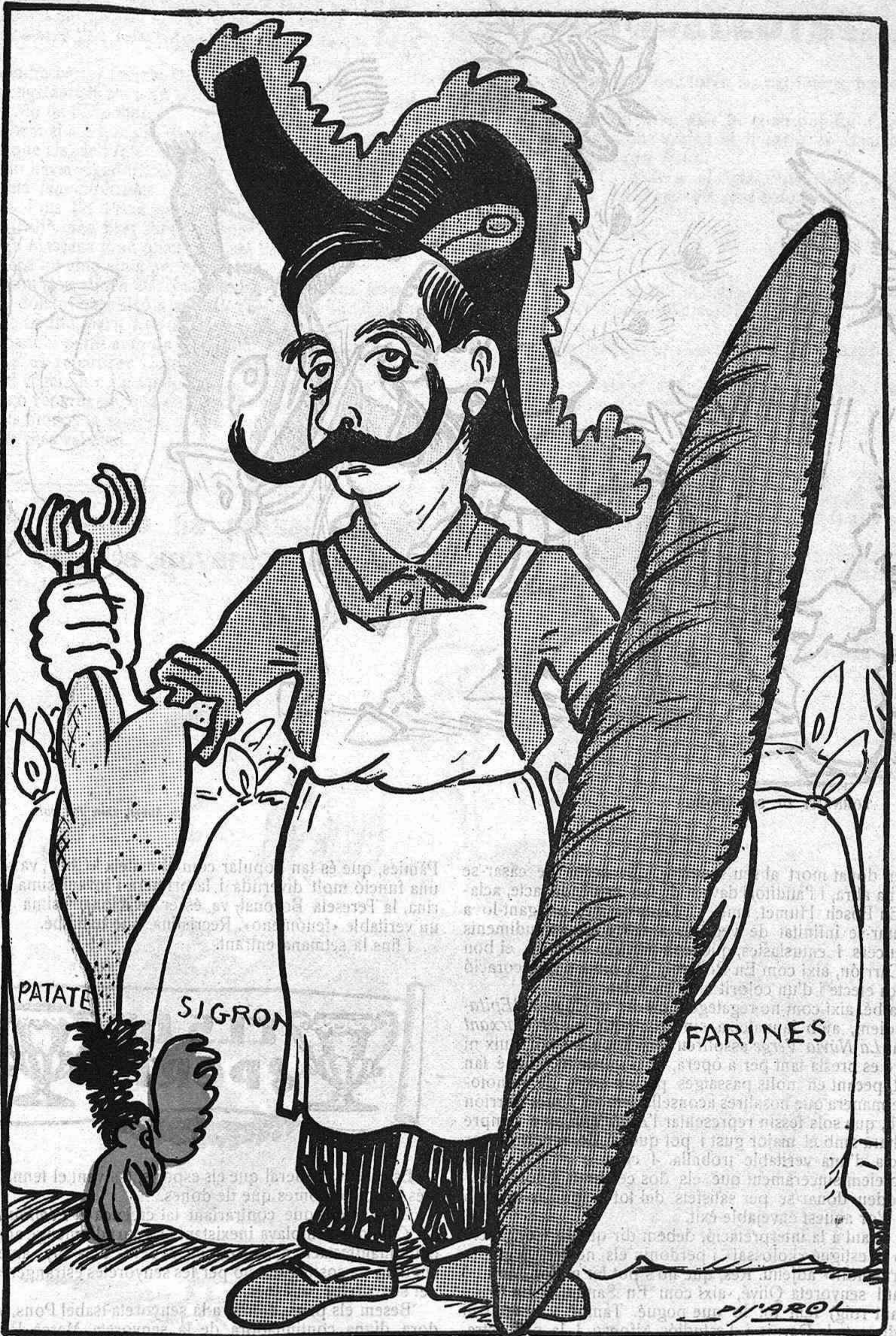
BOSQUE

Mereix un sincer i entusiasta aplaudiment, l'Empresa de aquest popular teatre per haver tingut el patriòtic gest de donar la millor acollida a una òpera d'autors catalans. I el nostre públic que, diguin lo que vulguin les males llengües, sempre acollirà amb entusiasme tota manifestació artística catalana, acudí al popular teatre de Gràcia animat dels millors propòsits i convençut que tindria ocasió d'aplaudir «cosa bona» puix si l'Ambrosi Carrión és un exquisit poeta, En Bosch Humet, autor de la partitura de *La Sort*, és un dels mestres més intel·ligents.

El primer acte *Epitalami* fou, evidentment, un èxit. Cert que en alguns moments de les primeres escenes, el músic sembla divagar un xic, com si temés embestir valentment inspirats motius. Emperò no hi ha que censurar, per això, a En Bosch Humet car lluitava amb l'inconvenient dels curts diàlegs; més això li serví per a demostrar-nos que era un mestre en «recitals».

Tan prompte el llibre permeté un major lluïment, el compositor evidencià palesament la seva personalitat, demostrant-nos En Bosch Humet que és un excel·lent mestre, puix el «duó» és una pàgina musical força inspirada. Un bell intermedí, que la orquestra del «Bosque», dirigida per En Bosch, va interpretar exquisidament, és també una altra pàgina inspiradíssima, deliciosa, fresca, i sobre tot molt catalana; i el públic tributà una ovació entusiasta al seu autor.

També hi ha un chor (interior) deliciós, esplèndid, un altre troç inspiradíssim de música eminentment catalana, molt original i ben trobat. Visca Catalunya! I acaba l'*Epitalami* amb una cançó, magistralment dita per la Callao, aquella bellíssima i sentimental cançó que canta al seu fillet després

L'amo de les subsistències.

TORNANT DE COVADONGA

—Adios, Don Pelayo!

d'haver donat mort al seu seductor, que acaba de casar-se amb una altra, i l'auditori davant de tan esplèndit acte, aclamà a En Bosch Humet amb tot l'entusiasme, obligant-lo a presentar-se infinitat de vegades a rebre els aplaudiments més sincers i entusiastes, que compartiren amb ell, el bon amic Carrión, així com En Rocarol, que pintà una decoració de força efecte i d'un colorit molt encertat.

Ara bé, així com no regategem mèrits ni elogis a l'*Epitalami*, diem, amb la mateixa sinceritat, que ni *El marxant Roig* ni *La Núvia Verge* assoliren tan espontani èxit, puix ni el llibre es presta tant per a òpera, ni el músic hi estigué tan acertat, pecant en molts passatges per un excés de monotonia, de manera que nosaltres aconsellàrem als amics Carrión i Bosch, que sols fessin representar l'*Epitalami*, que sempre s'escoltarà amb el major gust i pot quedar de repertori, car es tracta d'una veritable troballa. I com que això ja és molt, creiem sincerament que els dos celebrats autors catalans poden donar-se per satisfets del tot i apuntar-se amb lletres d'or aquest envejable èxit.

En quant a la interpretació, debem dir que la Concepció Callao hi estigué «kolossal» i perdonin els nostres llegidors el «germanòfil» adjectiu. Res, que no's pot fer millor. Molt bé la gentil senyoreta Olivé, així com En Santhui i En Corts (Marxant roig) fent tot lo que pogué. També van estar-hi força discrets la Darnis i l'estudiós Alfonso. I la orquestra, dirigida per l'autor de *La Sort*, mereix un incondicional elogi.

El benefici de les «súbdites» de la «històrica» Pauleta

Pàmies, que és tan popular com el mateix «Chil», va resultar una funció molt divertida i la primera i joveníssima dançarina, la Tereseta Boronat, va ésser ovacionadíssima puix és un veritable «fenòmeno». Recristina, que balla bé.

I fins la setmana entrant.

Es creença general que els esports, (salvant el tennis), són més propis d'homes que de dones.

I heu's aquí que contrariant tal creença el *Femina Natació Club* que semblava inexistent ens surt diumenge amb una bella manifestació natatòria que, al revés dels anys anteriors, enguany és sostinguda no per les senyoretetes estrangeres sinó per senyoretetes catalanes.

Besem els peus, doncs, a la senyoreta Isabel Pons, vencedora, digna continuadora de la senyoreta Mercè Ribalta i antiga sardanista, i catalanista com tots els seus germans de la família Pons, des del dentista fins al corredor de Borsa i músic. Amén.

Per lo tant apuntem-nos aquesta. En la natació, ja no són sols els homes els qui fan lo que volen. Les dones venen a disputar-los-hi el lloc. I davant de les dones, qui és que no es inclina?...

Deixem-ho córrer i anem al futbol.

Diumenge assistírem a un semi-fracàs. El semi-fracàs del primer equip de l'*Español*.

No sabem si era que els jugadors tenien mandra o què. El cas és que els de l'*Inter* amb un xic més els guanyen. I això que hi havia jugadors del quart equip!

Tots els *blanqui-azules*, excepte En *Pakan*, semblaven aprenents. Fins En *Plaza*, que quan jogava a l'*España* ens agradava d'allò més, ficat dintre l'*Español* ens fa el mateix efecte d'En *Massana* gran quan se passà de l'*Español* al *Barcelona*; perd un cinquanta per cent.

Resumint (que diuen els oradors) En *Pakan* ficà un gol pels seus, donant una lliçó a mitjos i defenses, i un xicot de l'*Inter* que es diu *Martí* i porta boina, un altre també pels seus, acabant el partit amb un empat i... unes quantes clatellades que es repartiren al *tendido* de Sol, entre quals clatellades hi vegegrem a En *Mallorquí* no sabem si per a arregar-les o repartir-ne, que de tot hi ha en aquest món.

De tots modos la sang no arribà al carrer, ni la sang ni l'excitació. Més val així!

FLY

□ **Aquest número ha passat per la censura governativa** □

ESQUELLOTS

Un gran èxit sembla que foren les patriotes festes de Covadonga.

Naturalment que al gran èxit hi contribuí En *Cambó* amb la seva presència, que valgué al il·lustre ex catalanista un gran espetec de *Marxa Reial*.

Per a acabar de fer l'efecte, al acte espanyolista només hi faltava En *Muley-Hafid* amb els seus *botones*.

En *Francisquet* i l'ex *Soldà*...
Don *Pelayo* i *Abderramán III*.

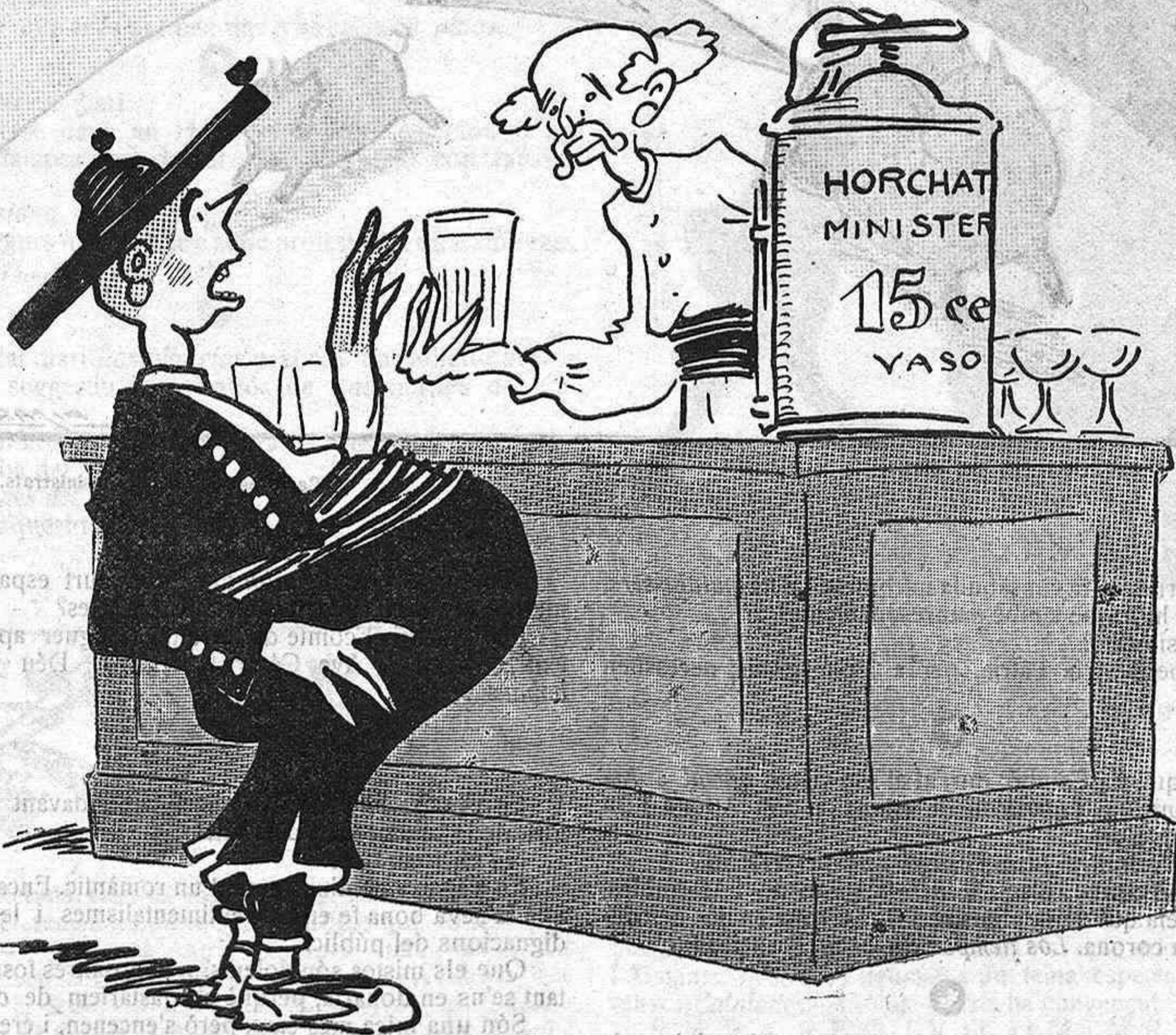
L'alcalde vol que's portin al Laboratori Municipal totes les mostres de pa que el públic consideri que no és completament de «recibo».

Ben fet!... Ben fet si hi ha l'intent de castigar després als infractors.

I ja poden començar a destinar les mostres a la «*Julia*» del *Park*, que, pobreta, s'atiparà... si no li agafa mal de ventre.

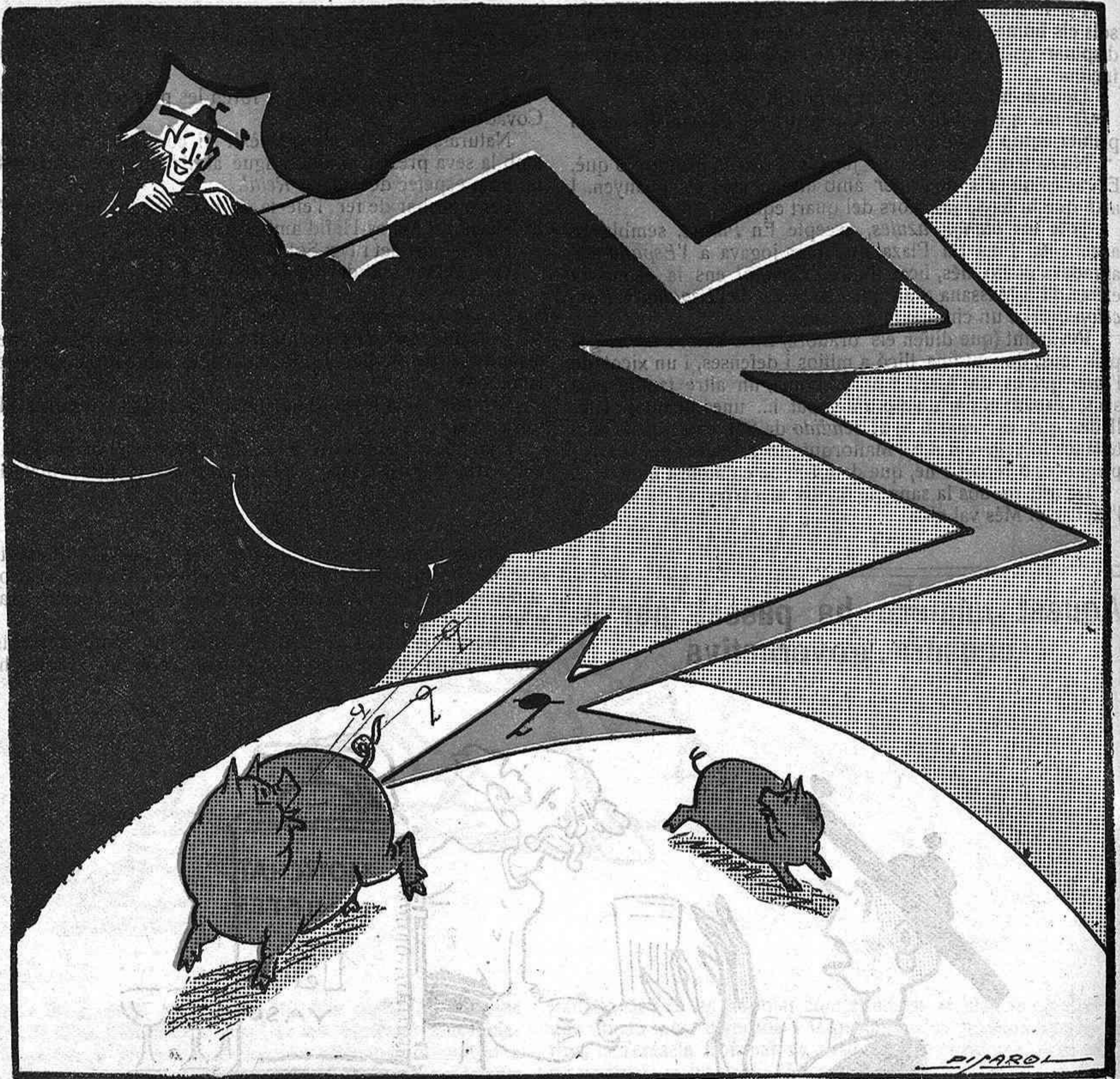
Abans d'ahir, dimecres, degueren tenir lloc els diferents actes commemoratius del «11 de setembre». Corones al monument d'En *Casanova*, vetllades literàries i una funció dramàtica al «*Espanyol*».

Ignorem a hores d'ara si els anunciats aconteixements patriòtics van anar *com una seda*, o si, com de costum, hi

BEGUDA DEL TEMPS

—Vol dir que m'anirà bé tanta horxata?
—Ja ho crec! Es molt bona per la sang.

ESPECTACLES DE CIRC

Carreres de garrinets ensinistrats.

hagué xibarrí amb la consabuda intromissió dels *matalassers*.
Pot-ser hi hagué també empresonaments?...

— Alabat sia Déu!

La Llibertat i la Pàtria, per a fer-se grans, necessiten
martres.

Diuen que En Cambó, durant el seu viatge *oficial* a As-
túries va tenir que *esperar* molta estona a don Alfons. I En
Francisquet va dir:

— No m'estranya! *Justo castigo a mi perversidad*.

I es va recordar d'aquell *heroic* geste de l'Assemblea,
quan es creia que seria ministre d'En Lerroux en lloc de con-
seller de la corona. *Los tiempos cambian*, Francisquito!

An aquest Ballesteros mereix que el nomenin ministre de
Hisenda!

Es un *hombre prodigio!*

¿Volen res més *definitiu* que en el curt espai de quatre
mesos *recaudar* tantes centes mils pessetes?

Res, que ni el comte de Caralt, va poguer apuntar-se un
èxit tan sonat. Ave César Ballesteros, Déu perdoni als
babaus...

En Vinaixa ha protestat, oficialment, davant del Consis-
tori, de la mala qualitat dels mistos.

No en treurà res.

En Vinaixa continua essent un romàntic. Encara creu amb
tota la seva bona fe en els sentimentalismes i les santes in-
dignacions del públic.

Que els mistos són dolents?... Si nosaltres fossim regidors
tant se'ns en donaria, perquè els gastariem de *contrabando*.
Són una mica més cars, però s'encenen, i cremen.

Atentament convidats, assistirem dis-sabte, a una vetllada del «Niu Artístic», novella Associació de joves literats i artistes, instal·lada en l'edifici de l'antic Teatre Zorrilla, de Gràcia.

En mig d'un triat programa musical i escènic, en el qual s'estrenà *L'hostal de la Peira*, d'En Mas Junyent, una tragèdia molt ben escrita i d'un gran interès dramàtic; i un aixerrat diàleg, *Idili romàntic*, d'En Muñoz Murató; va tenir lloc la apertura oficial de l'Exposició de pintura, escultura i fotografia, organitzada pels socis del Niu, en la qual s'hi compta un conjunt de més de 200 obres, cridant l'atenció entre altres les notes d'En Casà i d'En Xap i els ferros d'En Muñoz.

Fou aquest un acte important, al qual concorregueren les autoritats.

Recomanem als aimants de l'art català la visita a aquesta Exposició, que denota una gran voluntat i un notable esforç per part dels joves artistes graciencs.

—Ja ho digué En Peyo: «No tot-hom qui viu de gorra és el moço de la terra.»

A la «Plaça Monumental», diumenge passat hi hagué bronca.

I, naturalment, la bronca també fou monumental: garrotades, cops de sabre, destruccions, incendis...

Els aficionats digueren que els bous ne tenien la culpa. Pobres bous!

An ells sí que se'ls pot ben dir: *tras cuernos, palos.*

Llegim en un diari:

«Mañana se dará, en Horta, una representación de *La Arlesiana*, famosa obra de Salvador Vilaregut con música de Bizet.»

La Arlesiana, d'En Vilaregut?...

Estem segurs que el nostre amic protestarà, i dirà amb raó,

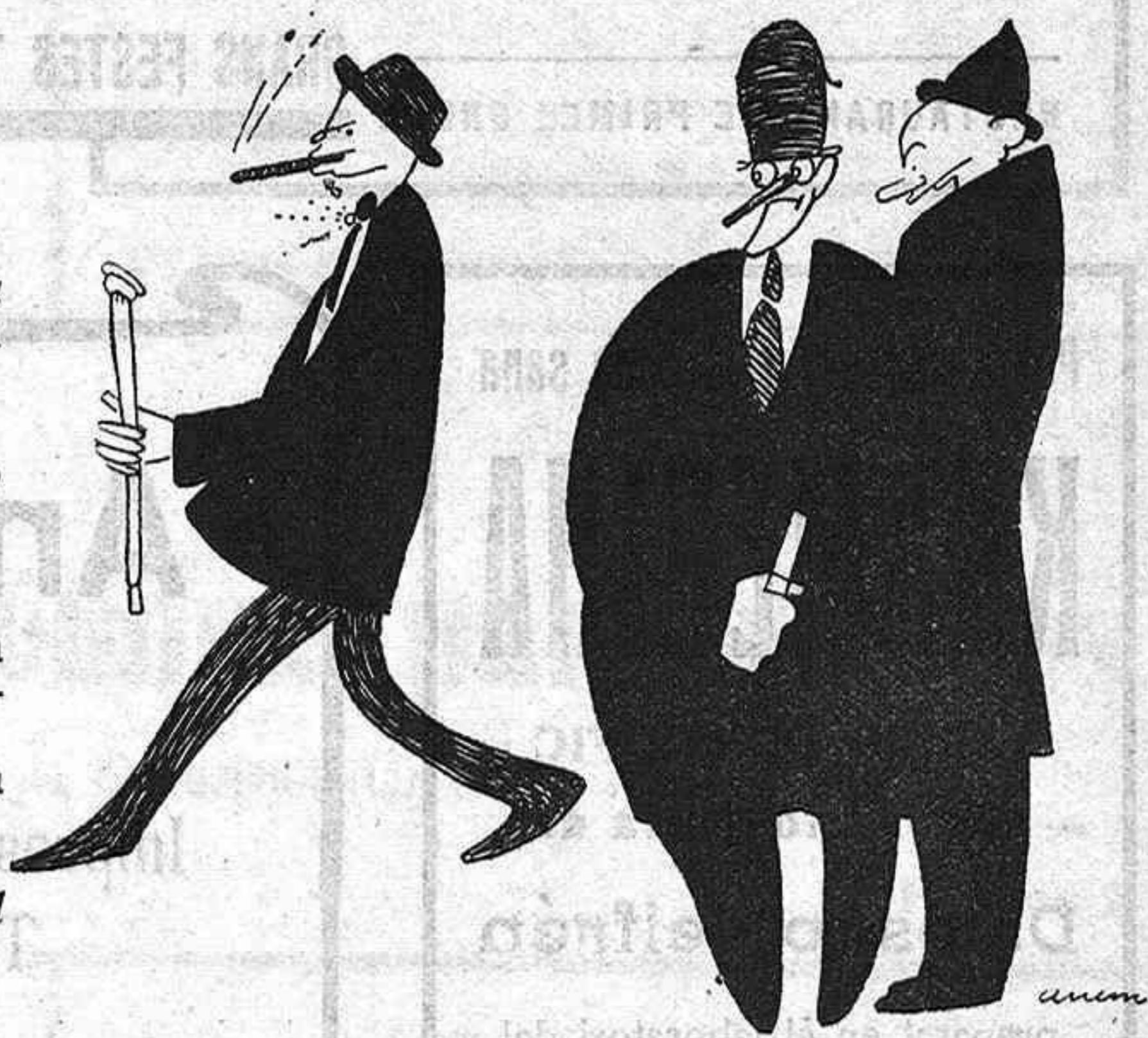
—Senyors,... no hi ha *Drets!*

L'acreditat diari *Las Noticias* prepara un folletí-novel·la amb el títol suggestiu i esgarrifós de *Las noches del Cementerio*.

Ai senyor!... quines modes literàries més tètriques ens ha portat la cèba del «cine».

Las noches del Cementerio!

Vès, en aquest temps, si no estaria millor: *Las noches del Turó-Park.*

APRENT DE BALLESTEROS

—De què fa el vostre noi?

—Estudia. Estudia matemàtiques combinades.

lo enviat que, si hi cap, anirà al calendari de «La Campana».—E. V.: No ha estat tan encertat com altres vegades.—A. G.: La manca d'espai no ens permet, molt a pesar nostre, publicar lo que ens envia.—Trifon Holmes: Enterats i *buenas*.—B. Delgás: Quelcom s'aprofitarà.—F. P.: Ho sento, però no el puc servir.—J. Brugués: Com haurà vist més amunt, enguany l'Almanac nostre va dedicat a un tema especial: les *Muntanyes Catalanes*.—Floras: No'ns ha convençut.

R. M., P. A., R. F. C., J. V. i J., Ll. M. i M. R.: Rebut els seus originals que envien amb destí a l'Almanac, i moltes gràcies.

X. B.: Rebut els dos darrers, i gràcies.—Egopodi: El senyor de referència no parla sinó de coses que coneix personalment.—Pepet Tarat: Anirà, més no sé quan.—E. G.: Els destinats a *ESQUELLA* s'aprofitaran, però no a l'Almanac, que aquest any el dediquem tot a les *Muntanyes Catalanes*.—F. R. S.: Res de *fiestas* i res de *razas*.—J. Staramsa: Rebut i moltes mercès.—Pepet del Carril: Vinga quelcom de prosa relacionat amb les *Muntanyes de Catalunya*. Ah! i gràcies per

EDEN CONCERT

Asalto, núm. 12

EL MEJOR MUSIC-HALL DE ESPAÑA

Teléfono 3332 A

Continuos grandes programas de artistas de verdadero primer orden

Gran éxito de SAGRA DEL RIO, hermosa canzonetista a dicción

El mejor disolvente de los uratos
Asepsia de las vías urinarias
Cálculos nefríticos
Reuma articular
Nefritis
Tifus
Gota

UROMETINA

L'AMBLOTTE HERMANOS
S'importa: "Uropina, Hexametina"

PFDASE
folleto explicativo. Muestras a los señores médicos

Agto. gen.: S. NAVARRO

Rambla del Centro, 8 y 10-Barcelona

ANTIGUO JARABE Y PILDORAS ANTIRREUMÁTICAS "GUASCH"

Precio: 5 Ptas frasco

Depositario:

Laboratorio "GUASCH"

De venta:

SEGALÁ - Rambla San José 14

Hijos de VIDAL Y RIBAS - Hospital, 2

FARMACIA DEL LICEO - San Pablo, 1

VICENTE FERRER Y CA Plaza Cataluña

FARMACIA LA CRUZ

en todas las buenas farmacias.

CAÇADORS!

Les millors espadenyés
més ben construïdes,
sòlides i còmodes, per a caça,
camp i tennis, són les que fabrica la casa

BORNAS Hospital, 24, ent.
BARCELONA

Vendes al engròs i a la menuda-Expedicions a províncies

BAZAR DE LA UNION

3, UNIÓN, 3
BARCELONA

Útils per a escriptori - Tintes superiors

BLOKS NOTES

a 10 cènts.

Bazar de la Unión Unió, 3-Barcelona

TABARIN "MORITZ"

GRANS FESTES TABARINESQUES

RESTAURANT DE PRIMER ORDRE

Plaça Sepúlveda, 183 :: Telèfon 2044 A

Per a conservar la boca sana

KRAMERINA

ELIXIR DENTRIFIC
segons fórmula de

D. Josep Meifrén

preparat en el laboratori del
Doctor Cabot Cadafalch

Preu del frasc 4 pessetes

EN VENDA: Diputació, 264. - Barcelona

Antoni López

IMPRESSOR

Impressions comercials de totes menes
Treballs de luxe i econòmics

EDICIONS

Olm, 8, interior

Telèfon 4115 A

Agua oxigenada neutra "FORET"

ANTISEPSIA, HIGIENE, DESINFECCIÓ :: DENTRIFIC ÚNIC VERITAT

-REBUTGEU LES IMITACIONS DE L'AMPOLLA I LES QUE NO TINGUIN EL PRECINTE DE GARANTIA

Indispensable a los comerciantes

Reforma del Timbre del Estado

Ley de 5 de Agosto de 1918

Un folleto

UNA pesseta

OBRA NUEVA

OBRA NUEVA

El año de Verdun

(1916)

por GAZIEL

Un tomo en 8.º

4 pesetas

El nuevo Testamento

EL LIBRO QUE MAS SE LEE EN LAS TRINCHERAS

Más de ocho millones de ejemplares colocados por la casa que publica esta edición española. Escrita hace 19 siglos, ha sido manantial de consuelo para el hombre de hoy

Un tomo encuadernado

0'75 pesetas

Joaquín Costa

ACABA DE PUBLICARSE

Instituciones económicas para obreros

Las habitaciones de alquiler barato en la Exposición Universal de París de 1867

Un tomo

Pesetas 2

Ramón Masifern

ESTÁ EN PRENSA

Coses de l'Ampurdà

El Año en la Mano

Almanaque - enciclopedia de la vida práctica para 1919

Un tom

Pesetes 3

PUEDEN LOS CORRESPONSALES FORMULAR PEDIDOS

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en illurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos, si no's remet, además, un ral per a certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixas.

